

**UCHWAŁA NR VI/66/15
RADY MIASTA GDYNI**

z dnia 25 lutego 2015 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar
Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013 r., poz. 594, z późn. zm.¹⁾), w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182, z późn. zm.²⁾), art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocyw rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.³⁾), Rada Miasta Gdyni uchwała co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Gdyni.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Gdyni

**Zygmunt Zmuda-
Trzebiatowski**

---

¹⁾ zmiany: Dz. U. z 2013r. poz. 645 , poz. 1318 . Dz. U. z 2014r. poz. 379 , poz. 1072

²⁾ zmiany: Dz. U. z 2013r. poz. 509 , poz.1650, Dz. U. z 2014r. poz. 567, poz. 598, poz.1004, poz.1146, poz. 1188.

³⁾ zmiany: Dz. U. z 2009r. Nr 206 poz. 1589 , Dz. U. 2010r. Nr 28 poz. 146 , Nr 125 poz. 842 ,Dz. U. z 2011r. Nr 149 poz. 887.

***Gminny Program
Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie
oraz
Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie
na lata 2014-2020***

Gdynia 2014.

Problem przemocy w rodzinie jest problemem interdyscyplinarnym i jako taki zasługuje nie tylko na różnorodny opis teoretyczny, ale przede wszystkim na wypracowanie różnych możliwości jego rozwiązywania. Mowa tutaj o podejmowaniu przez jednostki administracji publicznej oraz lokalne organizacje pozarządowe wspólnych wysiłków prowadzących do tworzenia gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, budowania programów prewencyjnych czy wypracowywania adekwatnych i skutecznych narzędzi do pracy z osobami uwikłanymi w przemoc. Analizując gdyńskie doświadczenia założyć należy, że jedynie regularna międzysektorowa współpraca wielu instytucji (ośrodków pomocy społecznej, służb mundurowych, organizacji pozarządowych, sądownictwa, mieszkalnictwa, oświaty, ochrony zdrowia) może być przyczynkiem do realnego zmniejszenia liczby dokonywanych aktów przemocy w środowisku domowym. Oznacza to, że problem przemocy w rodzinie każdorazowo powinien być rozwiązywany nie na poziomie dostępnych instrumentów pomocy społecznej ale na poziomie instrumentów szeroko rozumianej polityki społecznej. Przyjęcie takiej filozofii pomagania zwiększa nie tylko szansę na skuteczne wsparcie, ale przede wszystkim zapewnić może ciągłość wsparcia (w szczególności po okresie doświadczania tzw. „gorącej przemocy”). Opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 jest wypełnieniem Gdyńskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jak również nawiązuje do ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

1. Definicje przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie w świetle ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Osobami najbliższymi są małżonek, dzieci, rodzice, rodzeństwo, powinowaci, przysposobieni oraz ich małżonkowie, a także inne osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące. Do najczęstszych form przemocy w rodzinie zaliczyć należy:

- a. **przemoc fizyczną**: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, powodowanie oparzeń, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.;
- b. **przemoc psychiczną**: wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, itp.;
- c. **przemoc seksualną**: wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieśczoł i praktyk seksualnych, seksu z osobami trzecim i sadystyczne formy współżycia seksualnego, krytyka zachowań seksualnych, itp.;
- d. **inne formy przemocy**, np. przemoc ekonomiczna (odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, brak opieki i uniemożliwianie zaspokajania podstawowych potrzeb fizjologicznych (związanych ze snem, jedzeniem, higieną), groźba karalna, zmuszanie do picia alkoholu, zabór, itp.

DIAGNOZA

Diagnoza związana ze skalą oraz charakterem zjawiska przemocy w gdyńskich rodzinach określona została na podstawie dwóch zasadniczych źródeł:

- a. szczegółowej analizy danych zawartych w procedurze „Niebieskie Karty” dokonanej w latach 2011-2013
- b. badań socjologicznych prowadzonych w Gdyni w latach 2009-2013 wśród dorosłej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych dotyczących przemocy fizycznej, psychicznej oraz seksualnej.

Z racji tego, że wyniki obu rodzaju diagnoz zaprezentowane zostały w odrębnych opracowaniach poniżej zdecydowano się przedstawić jedynie najważniejsze dane i wnioski wskazujące na skalę oraz charakter zjawiska przemocy w rodzinie

3. Procedury „Niebieskie Karty” w Gdyni – jako źródło udokumentowanej wiedzy o problemie przemocy w rodzinie

Zaprezentowane dane statystyczne zebrane zostały w wyniku przeprowadzenia przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni pogłębionej ewaluacji wszystkich procedur „Niebieskie Karty”, realizowanych w okresie od 19 października 2011 roku do 31 grudnia 2013 roku, tj. na bazie znowelizowanego Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Realizację badania oparto o jakościową metodę analizy danych zastanych z wykorzystaniem dostępnych materiałów źródłowych, obejmujących teczkę rodzin, dla których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” (i zawierających m.in. taką dokumentację jak formularze „Niebieska Karta”, czy protokoły z posiedzeń grup roboczych). Wyniki zebrano w zanonimizowany, według przygotowanego wcześniej klucza kodowego, zbiór danych a przedmiot badania podzielono na trzy, elementarne obszary badawcze:

- a. procedury „Niebieskie Karty” – ogólne ramy procedowania, dotyczące etapów wszczęcia, prowadzenia oraz zakończenia procedur,
- b. charakterystyka środowisk objętych procedurą „Niebieskie Karty” w odniesieniu do wybranych aspektów życia społecznego,
- c. charakterystyka osób stosujących przemoc oraz osób doznających przemocy według cech demograficzno-społecznych wraz ze wskazaniem doświadczanych / stosowanych form przemocy.

Wymienione powyżej trzy obszary badawcze, w ujęciu syntetycznym, charakteryzują zjawisko przemocy w rodzinie. Wyniki badania mają bowiem przyczynić się do lepszego rozpoznania i zidentyfikowania specyfiki przemocy w rodzinie, w szczególności w jej aspekcie lokalnym, co w konsekwencji zostanie wykorzystane do umacniania oraz ulepszania gdyńskiego systemu wsparcia osób uwikłanych w przemoc.

3.1. Procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2011 – 2013

Działając w oparciu o znowelizowane Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku, w okresie od 19 października 2011 roku do dnia 31 grudnia 2013 roku zostało wszczętych w Gdyni ogółem 660 procedur „Niebieskie Karty”. Według stanu na koniec kwietnia 2014 roku, zakończono realizację 591 z nich (co stanowi 89,5% ogółu). Spośród 660 rodzin, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, tylko w 32 wskazano na okres doświadczania przemocy krótszy niż miesiąc (co stanowi zaledwie 4,8% ogółu rodzin). Dominantę stanowi wskazanie „powyżej 1 roku do 3 lat”, które dotyczy 22,3% rodzin. Zsumowany odsetek rodzin wskazujących na doświadczanie przemocy w okresie dłuższym niż jeden rok stanowi 60,2% ogółu rodzin

Tabela nr 1: Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2011-2013

	X-XII.2011	2012	2013	ogółem
liczba wszczętych procedur NK	49	278	333	660
w tym liczba zamkniętych procedur NK ²	49	271	271	591

² według stanu na dzień 30 kwietnia 2014 roku

Spośród wszystkich podmiotów uprawnionych do wszczęcia procedur „Niebieskie Karty”, dominują procedury wszczęte przez policję (72,3%) oraz pracowników socjalnych MOPS w Gdyni (19,1%). Wzrasta w skali roku odsetek procedur wszczynanych przez podmioty uprawnione, pozapolicyjne, choć w dalszym ciągu jest to odsetek relatywnie niski. Do wszczęcia procedur „Niebieskie Karty” najczęściej dochodzi na skutek interwencji policji (47,6%, czyli blisko połowa wszczętych procedur) oraz w wyniku rozmowy z pracownikiem socjalnym, bądź wywiadu środowiskowego (22,1%, czyli blisko co czwarta wszczęta procedura). Stosunkowo niski odsetek procedur wszczętych zostało na skutek obserwacji pedagoga (4,7%) oraz przyjęcia do szpitala i rozmowy z lekarzem (0,9%). Przemoc w rodzinie zgłaszana jest najczęściej bezpośrednio przez osoby doświadczające przemocy lub jedną z nich, jeśli w danej rodzinie dwie osoby, lub więcej, były osobami doświadczającymi przemocy (dotyczy 81,5% ogółu procedur). Dominującym powodem zakończeń procedur „Niebieskie Karty” jest „uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu stosowania przemocy w rodzinie”, które dotyczy blisko połowy procedur (45,2%) oraz „brak zasadności podejmowania dalszych działań w ramach procedury” (dotyczy 39,9%). Najniższy odsetek stanowią procedury zakańczane z powodu ustania przemocy w rodzinie (12,9%).

Tabela nr 2: Podmioty wszczynające procedurę „Niebieskie Karty”

	2011	2012	2013	ogółem	%
liczba procedur NK wszczętych przez policjantów dla jednej rodziny ¹	34	196	247	477	72,3
liczba procedur NK wszczętych przez pracowników socjalnych MOPS dla jednej rodziny	13	60	53	126	19,1
liczba procedur NK wszczętych przez pracowników socjalnych Zespołu Placówek Specjalistycznych dla jednej rodziny ¹	1	8	11	20	3,0
liczba procedur NK wszczętych przez przedstawicieli oświaty dla jednej rodziny ¹	1	14	16	31	4,7
liczba procedur NK wszczętych przez przedstawicieli ochrony zdrowia dla jednej rodziny	0	0	6	6	0,9
OGÓLEM	49	278	333	660	100,0

3.2. Charakterystyka środowisk objętych procedurą „Niebieskie Karty”

Dominujące problemy w rodzinach objętych w latach 2011-2013 procedurą „Niebieskie Karty”, które współwystępują ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, można skategoryzować w pięć głównych grup, uszeregowanych poniżej pod kątem częstotliwości współwystępowania:

- a. **nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu lub środków psychoaktywnych / leków**
Problem ten dotyczy 404 rodzin spośród 660 objętych procedurą, co stanowi **61,2% ogółu**. Dominujący problem stanowi nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu, który dotyczy 390 rodzin, kolejne zaś to problem uzależnienia od środków psychoaktywnych (13 rodzin) oraz uzależnienia od leków (1 rodzina). Bardzo istotny jest również fakt, iż problem alkoholowy w rodzinie lub nadużywania środków psychoaktywnych / leków nie dotyczy tylko i wyłącznie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie. W toku prowadzenia procedur „Niebieskie Karty” stwierdzano niejednokrotnie, iż problem uzależnienia dotyczy czasami także osób doznających przemocy lub obie strony – osoby doznające i stosujące przemoc. W sytuacjach gdy problem alkoholowy w rodzinie współwystępuje wraz ze zjawiskiem przemocy, mowa jest o nadużywaniu lub uzależnieniu od alkoholu.

Rodziny, w których doszło do tzw. „gorącej przemocy” pod wpływem alkoholu nie są uwzględnione w powyższej grupie, jeśli w toku prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” nie potwierdzono istnienia w rodzinie problemu uzależnienia od alkoholu, bądź jego nadużywania. Inaczej mówiąc, w grupie tej znajdują się tylko te rodziny, w których nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu przyjmuje postać ciągłą, stałą, nie incydentalną. Należy również podkreślić, iż w grupie znajdują się jednocześnie tylko te rodziny, w których widoczna jest bezpośrednia zależność pomiędzy nadużywaniem alkoholu a występowaniem zachowań przemocowych. Odsetek rodzin, objętych procedurą, w których istnieje problem uzależnienia (dotyczący osób stosujących przemoc lub osób doświadczających przemoc, lub też obie strony jednocześnie) jest wyższy i wynosi 62,4%. Nie we wszystkich rodzinach problem uzależnienia jest jednak głównym i dominującym problemem współwystępującym ze zjawiskiem przemocy.

Tabela 3: Uzależnienie lub nadużywanie alkoholu w rodzinach objętych procedurą

	liczba rodzin	% (N=660)
problem alkoholowy w rodzinie dotyczy tylko osoby stosującej przemoc	357	54,1
problem alkoholowy w rodzinie dotyczy zarówno osoby stosującej, jak i doświadczającej przemocy	44	6,7
problem alkoholowy w rodzinie dotyczy tylko osoby doświadczającej przemocy	11	1,7
Ogółem	412	62,4

- b. problemy socjalno-bytowe (mieszkaniowe, finansowe).** Problem ten dominuje w przypadku 124 rodzin spośród 660 objętych procedurą, co stanowi **18,8% ogółu**. Do przemocy lub konfliktów w rodzinach dochodzi na tle problemów życia codziennego, związanych ze sferą socjalno-bytową, np. partycypowania w kosztach utrzymania (opłatach, użytkowania mieszkania), podziału obowiązków, braku pracy jednego z domowników (np. dorosłego dziecka, pozostającego na utrzymaniu rodziców), frustracji powodowanej sytuacją życiową (z reguły zawodową).
- c. rozpad związku (małżeńskiego, partnerskiego) i/lub poważny kryzys w związku.** Problem ten współwystępuje u 118 rodzin spośród 660 objętych procedurą, co stanowi **17,9% ogółu**. Do grupy tej należą rodziny, w których doszło do rozpadu związku / małżeństwa, często rozpadu sformalizowanego w postaci orzeczonej separacji lub rozwodu. Do grupy tej należą również rodziny będące w trakcie postępowania rozwodowego, w których zgłoszenie faktu stosowania przemocy bywa czasami traktowane jako pomocne do otrzymania rozwodu z orzeczeniem winy, a zarzewiem konfliktu stają się również kwestie finansowe dotyczące podziału współwłasności małżeńskiej.
- d. problemy opiekuńczo-wychowawcze.** Problem ten dominuje w przypadku 81 spośród 660 rodzin objętych procedurą, co stanowi **12,3% ogółu**. W grupie tej główne problemy dotyczą zaniedbań opiekuńczych, niewydolności lub bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Kary cielesne i formy przemocy psychicznej, stosowane najczęściej wobec małoletnich, traktowane są jako metody wychowawcze. W grupie tej znajdują się również rodziny stykające się z problemem zdemoralizowania dzieci, skutkującym stosowaniem przez małoletniego lub młodocianego dziecka przemocy, najczęściej wobec rodziców, opiekunów.
- e. zaburzenia lub choroby psychiczne:** Problem ten dominuje w przypadku 46 spośród 660 rodzin objętych procedurą, co stanowi **7,0% ogółu**. W przypadku tej grupy, podobnie jak w przypadku problemu alkoholowego, zaburzenia lub choroby psychiczne dotyczą nie tylko osób stosujących przemoc (26 rodzin), ale też doświadczających przemocy (20 rodzin). Problemy społeczne, współwystępujące ze zjawiskiem przemocy, dotyczące niewielkiej liczby rodzin to: konflikty z teściami (12

rodzin, 1,8%), zazdrość o partnera (10 rodzin, 1,5%), czy konflikty międzypokoleniowe (4 rodziny, 0,6%). Warto dodać, iż powyższe problemy nierzadko współwystępują ze sobą, przenikają się. Nie można również deklaracyjnie stwierdzić, że stanowią przyczynę lub skutek przemocy w rodzinie. Bez wątpienia można je jednak uznać za grupę problemów społecznych współwystępujących ze zjawiskiem przemocy w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”.

Warto dodać, że rodziny, które w chwili objęcia procedurą „Niebieskie Karty” korzystały w sposób regularny i stały z instytucjonalnego wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni stanowiły jedynie 22,6% wszystkich rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”. Dodatkowo, 16,4% rodzin figurowało w systemie pomocy społecznej, jednak w chwili wszczęcia procedury od kilku lat nie skorzystały z żadnej oferty ośrodka (np. świadczeń pomocy społecznej, pracy socjalnej), będąc tzw. biernymi klientami pomocy społecznej. Uwzględniając powyższy podział na czynnych i biernych klientów systemu pomocy społecznej, 61,1% rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” pozostawało w chwili wszczęcia procedury całkowicie poza systemem pomocy społecznej.

Tabela nr 4: Rodziny korzystające ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej w chwili objęcia procedurą „Niebieskie Karty”

	liczba rodzin	% ogółu rodzin
czynni klienci pomocy społecznej	149	22,6
bierni klienci pomocy społecznej	108	16,4
rodziny poza systemem pomocy społecznej	403	61,1
Ogółem	660	100,1

W 660 rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty” odnotowano 917 osób doświadczających przemocy. W blisko co czwartej rodzinie (27,1% ogółu; 179 rodzin), objętej procedurą, więcej niż jedna osoba w rodzinie doświadcza przemocy. W 660 rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty” odnotowano 679 osób podejrzanych o stosowanie przemocy. W przypadku 15 rodzin (2,3% ogółu) wskazano więcej niż jedną osobę jako sprawcę przemocy domowej.

Tabela nr 5: Liczba osób doznających przemocy i stosujących przemoc

	ODP ¹		OSP ²	
	liczba	%	liczba	%
mężczyźni	189	20,6	612	90,1
kobiety	728	79,4	67	9,9
ogółem	917	100,0	679	100,0

3.3. Formy przemocy w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”

Dominującą formę doświadczanej przemocy stanowi przemoc psychiczna, która dotyczy 95,5% ogółu osób. Wśród najbardziej dominujących form przemocy psychicznej znajdują się: wyzwiska (doświadcza ich 86,3% osób), krytykowanie (73,9%), poniżanie (73,5%), ośmieszanie (64,2%) oraz groźby (63,9%). Odsetek osób doświadczających przemocy fizycznej jest również wysoki i dotyczy 79,5% ogółu osób. Wśród najbardziej dominujących form przemocy fizycznej znajdują się: popychanie (doświadcza ich 70,4% osób), uderzanie (57,0%), spoliczkowanie (34,6%) oraz wykręcanie rąk (27,7%). Wśród badanej zbiorowości doświadczane są również inne formy przemocy, niesklasyfikowane według jednej z trzech wskazanych grup. Wśród nich najczęściej wskazywano na doświadczanie gróźb karalnych / znieważania (42,1%) oraz na uszkodzenie / niszczenie mienia (37,9%). Udział osób doświadczających przemocy seksualnej jest najniższy wśród wszystkich form przemocy i dotyczy 6,8% ogółu, najczęściej kobiet.

¹ ODP – „osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie”

² OSP – „osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie”.

Tabela nr 6: Formy doświadczanej przemocy przez ODP

	ogółem (N=917)		kobiety (N=728)		mężczyźni (N=189)		małoletni (N=227)	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
przemoc psychiczna	876	95,5	704	96,7	172	91,0	208	91,6
przemoc fizyczna	729	79,5	598	82,1	131	69,3	140	61,7
inne formy przemocy	574	62,6	483	66,3	91	48,1	83	36,6
przemoc seksualna	62	6,8	61	8,4	1	0,5	4	1,8

4. Przemoc w rodzinie – skala i charakter zjawiska. Na przykładzie badań gdyńskich realizowanych w latach 2009-2013

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni na przestrzeni ostatnich 5 lat przeprowadził 3 badania naukowe poświęcone określeniu skali i charakterystyki przemocy fizycznej, psychicznej oraz seksualnej w najbliższym otoczeniu gdyńskich uczniów. Zdecydowana większość opracowanego materiału dotyczyła przemocy w rodzinie stosowanej przez rodziców/opiekunów badanej młodzieży, jednakże niektóre elementy badań sięgały swoim zakresem do problemu przemocy wśród kolegów/znajomych, jak również do innych miejsc doświadczania owej przemocy niż dom rodzinny. Każdorazowo w badaniu brało udział 620-670 pełnoletnich uczniów uczęszczających do gdyńskich szkół ponadgimnazjalnych reprezentujących 16-20 szkół publicznych. Prowadzone badania miały charakter badań anonimowych oraz dobrowolnych i jako takie wymagały zgody nie tylko dyrektorów poszczególnych szkół, ale i samych badanych uczniów.

4.1. Główne wnioski płynące z badań:

- a. Skalę usprawiedliwiania stosowania różnorodnych form przemocy w wychowaniu dziecka należy uznać za wysoką i stabilną na przestrzeni ostatnich 5 lat. Zdecydowanych przeciwników stosowania klapsów jest jedynie 25% uczniów, kolejne 20% badanych osób nie ma w tej kwestii określonego zdania. Ponad połowa badanych uczniów dopuszcza stosowanie klapsów (54%).
- b. Osobisty stosunek do bicia dzieci przez rodziców jest w dużej mierze uzależniony od własnych doświadczeń w tym zakresie: uczniowie, którzy zadeklarowali, że „danie w skórę” przez rodziców w ich przypadku przyniosło zamierzony efekt wychowawczy o wiele częściej niż pozostali badani przyznają, że nie należy prawnie zakazywać bicia dzieci, częściej również przyznają, że w dawaniu klapsów nie ma nic niewłaściwego.
- c. Trudno w sposób jednoznaczny określić skalę zjawiska przemocy w rodzinie. Nie rozmawiając o częstotliwości stosowania przemocy można powiedzieć, że 60%-70% gdyńskiej młodzieży doświadczało/doświadcza różnorodnych form przemocy ze strony rodziców (najczęściej psychicznej oraz fizycznej). Tyle samo 62%-63% badanej młodzieży wskazało, że w stosunku do ich rodzeństwa kierowane są zachowania „przemocowe” ze strony rodziców. Co dziesiąty badany uczeń przyznał, że przemocy doświadcza od innych członków rodziny, którzy nie są rodzicami (najczęściej ze strony babci, dziadka i rodzeństwa) a 20%-35% wskazuje na doświadczanie przemocy poza środowiskiem rodzinnym. Znajomość osób (kolegów/koleżanek), które również doświadczają przemocy w rodzinie kształtuje się w badanej próbie gdyńskich uczniów na poziomie 70%-80%. W konsekwencji skalę doświadczania przemocy w rodzinie bądź w najbliższym otoczeniu ucznia (klasa, szkoła) należy uznać za wysoką, zaś niektóre formy przemocy stosowane przez rodziców uznawane są za naturalne i odpowiednie środki wychowawcze.
- d. Niektóre formy przemocy fizycznej i psychicznej stosowanej przez rodziców są znacznie częściej doświadczane przez gdyńską młodzież. Należą do nich krzyczenie i wrzeszczenie, dawanie klapsów, zakaz korzystania z różnego rodzaju sprzętu czy stawianie wygórowanych oczekiwań. Ogólnie można powiedzieć, że bez względu na rok prowadzenia badania matki o wiele częściej niż ojcowie mają skłonność do włączania pewnych form kar psychicznych i fizycznych w proces wychowania własnych dzieci. . Być może wynika to z faktu, że to właśnie matki częściej biorą udział w procesie socjalizacji własnych dzieci, niż to czynią ojcowie.

- e. Zjawisko przemocy w rodzinie nie jest zarezerwowane jedynie dla tzw. rodzin dysfunkcyjnych, w jedynie ok. 10% przypadkach sprawca przemocy znajdował się pod wpływem alkoholu, po drugie na takim samym poziomie 10% utrzymuje się odsetek uczniów, którzy zadeklarowali, że w ich rodzinach nadużywa się spożywania napojów alkoholowych. Dodatkowo wskazać należy, że 15% badanej młodzieży przyznaje, że w ich domach często bądź bardzo często dochodzi do awantur domowych.
- f. Badani uczniowie doświadczają przemocy nie tylko w środowisku rodzinnym, ale również i szkolnym. Wielokrotnie respondenci wskazywali na sprawców przemocy rekrutujących się z kolegów/koleżanek z klasy, ze szkoły, czy ze środowiska pedagogicznego. Nie bez znaczenia dla stosowania przemocy (w szczególności seksualnej) pozostają życiowi partnerzy gdyńskich uczniów.
- g. Badane osoby w bardzo niskim odsetku (ok 10%) zwracają się o pomoc do kogoś postronnego w sytuacji doświadczania różnorodnych form przemocy w rodzinie. Może to być związane bądź to z uzależnieniem od sprawcy przemocy, bądź to z nieumiejętnością identyfikowania określonych zachowań jako zachowań nieodpowiednich i patologicznych. Nie bez znaczenia dla wyjaśnienia tak niskiego odsetka szukania pomocy może być fakt utrwalonych wzorców wychowania (z użyciem stosowania przemocy), jak również brak wystarczającej wiedzy o możliwych formach i miejscach wspierania osób doświadczających przemocy w rodzinie.

4.2. Stosowanie przemocy fizycznej

Z przeprowadzonych badań wynika, że 60% - 70,0% gdyńskich maturzystów przyznała, iż choć raz w życiu dostała od swoich rodziców „w skórę” za karę. Jeśli już mamy do czynienia z „dawaniem w skórę” dzieciom to trzeba powiedzieć, iż taka sytuacja zdarza się bardzo rzadko bądź rzadko a sprawcami są najczęściej ojcowie oraz matki. Na przestrzeni ostatnich 4 lat obserwuje się znaczny wzrost odsetka wypowiedzi świadczących o tym, że tego rodzaju zachowanie miało w życiu ucznia miejsce (z 29,7% w roku 2009 do 39,4% w roku 2013). Warto zauważyć, że na o wiele niższym, ale stabilnym poziomie kształtuje się odsetek karania młodzieży bez wyraźnego powodu. W roku 2009 uczniów wskazujących na tego rodzaju działania było 13,7% zaś w roku 2013 11,4%. Z prowadzonych w latach 2009 i 2013 badań wynika, że najczęściej „dawania w skórę za karę i bez powodu” badana młodzież doświadczala ze strony ojca i matki (60% - 70% wskazań), zdecydowanie rzadziej przemocy fizycznej maturzyści doświadczali od innych członków rodziny (np. babci i dziadka) zaś do analizowanych zachowań najczęściej dochodziło między I a VI klasą szkoły podstawowej (13% odpowiedzi „wiele razy”) bądź przed okresem szkolnym (8% odpowiedzi „wiele razy”). Jak wskazują prowadzone w Gdyni badania, w opinii młodzieży, około 43% - 45% respondentów przyznała, że danie „w skórę” przyniosło zamierzony efekt wychowawczy, natomiast przeciwnego zdania było 35% - 40% badanych uczniów.

Dokonując analizy konkretnych form przemocy fizycznej okazuje się, że najczęstszą karą stosowaną choć raz w życiu ucznia, są klapsy: w zależności od roku badania stosuje je 50-60% rodziców (ojców i matek). Na drugim i trzecim miejscu pod względem częstości stosowania przemocy fizycznej uplasowało się bicie pasem lub innym przedmiotem „przez ubranie” (34%-39% wskazań wobec ojców), bądź szarpanie (bardziej charakterystyczne dla matek – 27%-33%). Do bicia dzieci pasem bądź innym przedmiotem „na goły tyłek” przez ojców przyznało się aż 17%-19% badanej młodzieży. Matki o wiele częściej niż ojcowie uciekają się do stawiania w kącie (22-23% wskazań), uderzania w twarz (22-23% wskazań) czy pociągania za ucho (20-25% wskazań).

Tabela nr 7. Formy przemocy fizycznej stosowane przez rodziców (%)

Formy przemocy fizycznej stosowane przez ojców i matki w latach 2009 i 2013	Ze strony ojców		Pozycja w 2013	Ze strony matek		Pozycja w 2013
	2009	2013		2009	2013	
Klapsy	60,3	51,9	1	63,3	56,6	1
Bicie pasem lub innym przedmiotem przez ubranie	39,0	34,7	2	29,3	26,7	3
Szarpanie	28,0	24,9	3	33,2	27,2	2
Bicie pasem lub innym przedmiotem na "goły tyłek"	19,0	17,1	4	13,9	13,3	8

Stawianie w kącie	14,5	15,4	5	21,9	23,8	4
Uderzanie w twarz	13,6	13,7	6	23,3	22,1	5
Pociąganie za ucho	20,1	13,6	7	25,6	20,1	6
Zamykanie w pomieszczeniu	14,8	12,4	8	17,6	15,8	7
Bicie pięściami lub kopanie	5,7	4,5	9	3,6	2,7	9
Kłęczenie "za karę"	3,6	2,3	10	4,1	2,4	10
Szczególne brutalne bicie z uszkodzeniem ciała	2,4	2,2	11	1,9	1,3	11
Inne kary fizyczne	2,3	2,1	12	1,9	-	-

4.3. Stosowanie przemocy psychicznej

Analizując badaną zbiorowość pod względem stosowania przez rodziców psychicznych form przemocy okazuje się, że w opinii gdyńskich maturzystów, matki częściej niż ojcowie stosują prawie wszystkie z wymienionych w kwestionariuszu form psychicznego krzywdzenia. Z przeprowadzonych badań wynika, że zakaz korzystania z różnorodnego sprzętu stosuje ponad połowa matek (56%) a najczęstszą formą przemocy niezmiennie pozostaje krzykzenie i wrzeszczenie (70%-75,% matek). Do stosowania nadmiernej krytyki odwołuje się aż 37%-41% matek, a w przybliżeniu połowa z nich (46%-52%) stawia swoim dzieciom wygórowane oczekiwania i wymagania. Jak wskazują dane, matki dwa razy częściej niż ojcowie przeszukują rzeczy osobiste swoich dzieci (25%-27% matek).

Tabela nr 8. Formy przemocy psychicznej stosowane przez rodziców (%)

Formy przemocy psychicznej stosowane przez ojców i matki w latach 2009 i 2013	Ze strony ojców		Pozycja w 2013	Ze strony matek		Pozycja w 2013
	2009	2013		2009	2013	
Krzykzenie, wrzeszczenie	68,8	59,9	1	75,4	70,7	1
Zakaz korzystania z różnego rodzaju sprzętu (telewizji, komputera, Internetu itp.)	52,8	46,1	2	58,0	56,1	2
Stawianie wygórowanych oczekiwań i wymagań	47,6	40,9	3	52,4	46,0	3
Stosowanie zbyt wielu nakazów i zakazów	41,9	35,2	4	44,9	41,0	4
Nadmierna krytyka	38,6	34,3	5	41,4	37,7	5
Używanie wyzwisk lub słów, których celem jest poniżenie	35,8	31,8	6	33,4	33,9	7
Zabronienie spotykania się ze znajomymi	30,6	27,6	7	39,2	37,7	5
Pozostawienie na dłuższy czas bez opieki	18,2	20,9	8	19,4	20,3	9
Nadmierna kontrola (np. przeszukiwanie rzeczy osobistych, kontrola telefonu komórkowego itp.)	13,0	15,3	9	27,1	25,6	8
Niezapewnienie wystarczającej ilości jedzenia	3,5	5,3	10	4,7	5,2	11
Zabieranie pieniędzy, które otrzymałeś(aś) od kogoś lub sam zarobiłeś(aś)	4,6	5,3	11	7,6	8,6	10

Kiedy poproszono gdyńskich maturzystów o wskazanie, w jakim byli wieku gdy ich rodzice przejawiali wobec nich określone zachowania związane z przemocą emocjonalną okazało się, że najczęściej do takiej sytuacji dochodzi w przedziale wiekowym 7-13 lat (40-49% wskazań). Z przeprowadzonych badań wynika, że drugim okresem życia, w którym stosowana jest przemoc psychiczna - jest okres szkoły gimnazjalnej. Wydaje się, że w tym okresie mamy do czynienia z nadmierną kontrolą ze strony rodzica, stosowaniem zbyt wielu nakazów i zakazów czy ze stawianiem zbyt wygórowanych oczekiwań (35%-40% wskazań). Warto również wskazać, że prawie co piąta ankietowana osoba stwierdziła, że przemoc psychiczna ze strony rodziców przejawiana jest wobec niej przez całe życie (15%-19%).

4.4. Stosowanie przemocy seksualnej

Badania zrealizowane w Gdyni w roku 2013 wskazują, że przemoc seksualna rodziców wobec dzieci jest marginalna. Badani uczniowie jedynie w 10 przypadkach przyznawali, że byli ofiarami tego rodzaju przemocy doświadczanej ze strony ojca bądź matki. Nie oznacza to jednak, że doświadczanie przemocy seksualnej jest obce uczniom gdyńskich szkół ponadgimnazjalnych. W roku 2010 w sposób szczególny postanowiono przywrócić się tym zachowaniom, które w literaturze przedmiotu kwalifikowane są jako przemoc seksualna. Z przeprowadzonych badań wynika, że 28,0% uczniów wskazało, że

przynajmniej raz w życiu doświadczyła zaczepiania z intencją odbycia kontaktu seksualnego. Co piąty gdyński dorosły uczeń (24,9%) przyznał, że spoglądano na niego w sposób natarczywy z wyraźną intencją seksualną. Co dziesiąta badana osoba zadeklarowała, że w miejscach publicznych była dotykana z intencją seksualną (11,7%), była dotykana w miejscach intymnych (10,2%), 10,0% zostało wykorzystanych w trakcie upojenia alkoholowego, które miało na celu odbycie stosunku seksualnego, natomiast w 10,0% przypadków – próbowano wymusić odbycie stosunku seksualnego, w 9,3% – były podejmowane próby wykorzystania respondenta w sposób seksualny w wyniku zawarcia znajomości za pośrednictwem internetu. Pozostałe formy przemocy seksualnej występowały rzadziej, nie przekraczając 10% wskazań. Stosowanie różnorodnych form przemocy fizycznej, psychicznej oraz seksualnej przez rodziców nie jest powiązane ze spożywaniem napojów alkoholowych. Jak wskazują wyniki prowadzonych w Gdyni badań jedynie 8% rodziców stosujących przemoc fizyczną było pod wpływem alkoholu. W przypadku przemocy psychicznej oraz seksualnej odsetek pijanych rodziców był wyższy osiągając pułap 14%-19% wskazań.

Tabela nr 9. Formy przemocy seksualnej doświadczane przez uczniów w roku 2010 (%)

	choć raz w życiu	nigdy
zaczepianie Ciebie z intencją kontaktu seksualnego	28,0	72
natarczywe spoglądanie na Ciebie przez inną osobę z wyraźną intencją seksualną	24,9	75,1
bycie dotykany z intencją seksualną w miejscach publicznych (np. w środkach komunikacji miejskiej)	11,7	88,3
dotykane Twoich miejsc intymnych bez Twojej zgody	10,2	89,8
próba wymuszenia na Tobie stosunku seksualnego	10,0	90
wykorzystanie Twojego upojenia alkoholowego w celu odbycia kontaktu seksualnego	10,0	90
zawarcie znajomości w Internecie, w wyniku której próbowano Ciebie wykorzystać w sposób seksualny	9,3	90,7
podglądanie wbrew Twojej woli (na przykład przy kąpaniu, przebieraniu się, itp.)	7,5	92,5
sprovokowanie kontaktu seksualnego wówczas, kiedy tego nie chciałeś(aś)	7,0	93
nakłanianie Ciebie do rozebrania się do naga kiedy Ty sam(a) tego nie chciałeś(aś)	4,7	95,3
zmuszenie Ciebie do oglądania pornografii	3,3	96,7
zmuszenie Ciebie do odbycia stosunku seksualnego (gwałt)	3,2	96,8
oglądanie wbrew własnej woli innej osoby, która się onanizowała(masturbowała)	1,8	98,2
publiczne rozebranie się kogoś na ulicy bądź w innym miejscu z intencją seksualną wówczas, kiedy tego nie chciałeś(aś)	1,8	98,2

4.5. Doświadczenie przemocy od innych osób niż matka i ojciec

Z przeprowadzonych w roku 2013 badań wynika, że co dziesiąty badany uczeń wyraził przekonanie, że różnego rodzaju form przemocy (psychicznej i fizycznej) doświadczają ze strony innych osób będących członkami rodziny. W opinii uczniów przemocy fizycznej oraz psychicznej najczęściej mają dopuszczać się babcie (38%) oraz brat lub siostra (odpowiednio 23% i 28%). Gdyńscy uczniowie wskazali, że różnorodne formy przemocy doświadczane są przez nich również ze strony innych osób, nie będących członkami rodziny. Jak wskazują dane zawarte w poniższej tabeli co trzeci badany uczeń zadeklarował, że jest ofiarą przemocy fizycznej oraz psychicznej (odpowiednio 31,7% oraz 34,5%), a prawie jedna czwarta gdyńskich uczniów przyznała jednocześnie, że doświadczyła w swoim życiu zachowań kwalifikujących się jako przemoc seksualna (23,5%).

Tabela nr 10. Doświadczenie przemocy od innych osób spoza rodziny?
- a płeć ucznia (w %) - odpowiedzi TAK w roku 2013

	Ogółem	Kobieta	Mężczyzna
przemoc fizyczna	31,7	21,6	30,9
przemoc psychiczna	34,5	37	36,2
przemoc seksualne	23,5	21,2	27,4

Pomimo tego, że problematyka podejmowanych badań koncentrowała się stricte wokół zagadnień związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie można wskazać na dodatkowe inne miejsca, w których w opinii badanych uczniów gdyńskich szkół dochodzi do

sytuacji o charakterze „przemocowym”. W pierwszej kolejności badani uczniowie zwracają uwagę na stosowanie przemocy w środowisku szkolnym. Wyłączając z analizy osoby, które nie doświadczały przemocy fizycznej (69,3%), psychicznej (65,5%) oraz seksualnej (76,5%) okazuje się, że badani uczniowie przemocy fizycznej najczęściej doświadczają bądź to od kolegi/koleżanki z klasy (42,3%) bądź z terenu szkoły (36,0%). Poddając analizie środowisko szkolne niepokojącym wydaje się być fakt, że zachowania definiowane jako przemoc fizyczna przejawiane są również przez nauczycieli (15,3% wskazań). W przypadku zachowań odnoszących się do przemocy psychicznej aż 47,1% uczniów przyznała że tego rodzaju zachowań doświadcza ze strony kolegów/koleżanek z klasy (47,1%) oraz z terenu szkoły (41,4%). Prawie co czwarta badana osoba doświadczająca przemocy poza środowiskiem rodzinnym (23,8%) przyznała, że zachowania związane z przemocą psychiczną stosowane były przez nauczycieli.

Czy badana młodzież zwraca się do kogoś w sytuacji, kiedy stosowana jest w domu przemoc fizyczna? Wyniki uzyskane w badaniu są bardzo pesymistyczne albowiem aż 92% gdyńskich uczniów nie zwraca się do nikogo o pomoc w sytuacji stosowania wobec nich przemocy fizycznej i psychicznej przez rodziców. Do sporadycznego zwracania się o pomoc przyznaje się 5,9% uczniów zaś 2% robi to często. Pełnoletni gdyńscy maturzyści, którzy zwracali się o pomoc w przypadku aktów przemocy (8%) najczęściej zwracali się do babci, matki lub ojca.

ZASOBY

5. Profilaktyka, interwencja oraz integracja w procesie wspierania osób uwikłanych w przemoc w Gdyni

Aby myśleć o skutecznym rozwiązywaniu problemu przemocy w rodzinie należy skupić swoją uwagę na trzech wymiarach systemowego wsparcia: prewencji, interwencji oraz reintegracji osób uwikłanych w przemoc w rodzinie.

- a. **Prewencja** jest kierowana do ludzi w sytuacji zagrożenia przemocą w rodzinie. Działania prewencyjne powinny być ukierunkowane na eliminowanie przyczyn uwikłania w przemoc oraz redukcję ryzyka.
- b. **Interwencja** obejmuje wszystkie osoby doświadczające przemocy w rodzinie, w szczególności przemocy gorącej i jako taka związana jest przede wszystkim z zapewnieniem natychmiastowego wsparcia ludziom takiej pomocy wymagającym.
- c. **Integracja** jest możliwa tylko dzięki dostosowaniu jej kształtu do potrzeb i barier ludzi doświadczających przemocy w rodzinie. Integracja, odwołując się do rozróżnienia na pomoc i opiekę jest zdecydowanie utożsamieniem tej pierwszej formy, nastawionej na samodzielność życiową klientów (w odróżnieniu od opiekuńczego braku samodzielności życiowej), na ich niezależność bądź względną zależność, podjęcie działań z powodu sytuacji trudnej (a nie, jak w przypadku opieki, niesamodzielności), oraz ograniczonego czasu trwania relacji (która w założeniu nie ma być długotrwałą).

Poniżej wymienione zostały najważniejsze działania w zakresie prewencji, interwencji oraz integracji podejmowane w ciągu ostatnich latach przez MOPS Gdynia.

5.1. Prewencja

Gdynia, realizując Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie od 2009 roku skupiła swoje zadania we wszystkich trzech wymiarach, choć w sposób niejednolity. Prewencja przemocy w rodzinie to przede wszystkim organizacja i realizacja konferencji naukowych oraz kampanii społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (w tym kampania „Biała Wstążka”). Poprzez ścisłą współpracę z gdyńskimi placówkami edukacyjnymi, organizowanie zajęć profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci szkolnych, młodzieży oraz ich

rodziców (warsztaty tematyczne), systematyczne i regularne upowszechniania wiedzy z zakresu przemocy w rodzinie w postaci drukowania plakatów i ulotek informacyjnych, publikacji naukowych udało się na przestrzeni ostatnich 5 lat ułatwić dostęp do informacji osobom uwikłanym w przemoc dot. rodzajów wsparcia i pomocy oraz danych teleadresowych o miejscach, w których mogą one otrzymać różnorodną bezpłatną pomoc. W zakresie prewencji nie bez znaczenia pozostają szkolenia organizowane dla przedstawicieli Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym dla przedstawicieli instytucji posiadających uprawnienia do wszczynania procedury „Niebieskie Karty”. Skala oddziaływania prewencyjnego może być scharakteryzowana następującymi danymi:

- a. realizacja 6 konferencji tematycznych skierowanych do ponad 1500 osób,
- b. prowadzenie zajęć profilaktyczno-edukacyjnych w gdyńskich placówkach oświatowych (ok. 1600 uczniów),
- c. prowadzenie szkoleń tematycznych dla ponad 1000 osób reprezentujących takie instytucje polityki społecznej jak ochrona zdrowia, oświata, pomoc społeczna, służby mundurowe,
- d. przeprowadzenie 3 badań naukowych poświęconych tematyce przemocy w rodzinie,
- e. realizacja warsztatów skierowanych do koalicjantów nie będących członkami Zespołu Interdyscyplinarnego (140 osób),
- f. zatrudnienie w strukturach MOPS Gdynia specjalisty ds. badań i analiz.

5.2. Interwencja

Poza licznymi przejawami wskazującymi na podejmowanie działań o charakterze prewencyjnym daje się w Gdyni również zaobserwować głęboką specjalizację działań prowadzonych w zakresie interwencji. Reagowanie na przemoc w rodzinie uwidacznia się przede wszystkim w działaniach Zespołu Interdyscyplinarnego złożonego z przedstawicieli m.in. policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia czy członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (120 osób). Zasoby w zakresie interwencji to również nowe etaty przeznaczone dla osób rozwiązujących problem przemocy w rodzinie:

- a. 1 pracownik w MOPS zajmujący się animowaniem działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w mieście Gdynia pełniący funkcję Kierownika Zespołu ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i przewodniczącego ZI
- b. 7 pracowników MOPS (w tym 4 pracowników socjalnych), którzy w pełnym wymiarze swojej pracy zajmują się koordynowaniem procedur Niebieskie Karty i pracą socjalną z rodzinami uwikłanymi w przemoc,
- c. psycholog którego obowiązkiem jest psychologiczne wsparcie osób uwikłanych w przemoc zatrudniony w strukturach MOPS Gdynia.

Warto również zauważyć, że od września 2013r. w strukturach MOPS został wydzielony zespół ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie składający się z 6 pracowników koordynujących realizację procedur Niebieskie Karty, konsultanta ds. administracyjnych, kierownika. W ramach działań interwencyjnych realizowane są:

- a. wspólne interwencje funkcjonariuszy policji i psychologów z MOPS tzw. „Niebieskie Patrole”, jako podniesienie jakości usług kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie – celem, dla którego powstał „Niebieski Patrol”, była potrzeba objęcia szerszą i bardziej specjalistyczną pomocą (przez psychologa-interwenta) osób doświadczających przemocy oraz reszty rodziny, nie tylko w trakcie interwencji, ale także nakreślenie wstępnego planu pomocy na następne dni. Podczas swoich dyżurów, patrol był wzywany do interwencji domowych (po interwencji patrolu prewencyjnego) związanych z przemocą w rodzinie. „Niebieski Patrol” dyżurował z soboty na niedzielę, z niedzieli na poniedziałek i w święta, w godzinach od 18 do 2 nad ranem. W skład zespołu tworzącego „Niebieski Patrol” w roku 2011 weszło 20 policjantów z 6 komisariatów policji i Komendy Miejskiej Policji oraz 3 psychologów z MOPS, w

roku 2012 skład patrolu to 15 policjantów z 4 komisariatów policji i Komendy Miejskiej Policji oraz 3 psychologów z MOPS Gdynia, zaś w roku 2014 3 psychologów oraz 20 policjantów. W roku 2011 odbyło się 46 weekendowo/świętecznych patroli, w roku 2012 – 30 zaś w roku 2014 – 48.

- b. utworzono „pokój dla sprawców przemocy w rodzinie” jako działanie związane ze zwiększaniem poziomu bezpieczeństwa osób doznających przemocy w sytuacji zagrożenia rodziny przemocą lub uwikłania rodziny w przemoc, poprzez izolowanie osoby stosującej przemoc od osób krzywdzonych – wykorzystanie przez prokuraturę lub sąd możliwości nakazu umieszczenia takiej osoby w pokoju dla sprawców przemocy w rodzinie, a nie jak dotychczas – zabezpieczając osobę doznającą przemocy poprzez umieszczenie poza domem rodzinnym (np. w hostelu).

Bezpośrednim skutkiem interwencji wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie w Gdyni było prowadzenie procedur Niebieskiej Karty. W 2011r. (od 18.10. do 31.12.2011r.) wszczęto 49 procedur, w 2012r. wszczęto 278 procedur, a w 2013r. wszczęto 332 procedury. Jednym z istotniejszych elementów, który pojawił się w 2013r., uzupełniającym system interwencyjnego wsparcia dla osób doświadczających przemocy są całodobowe dyżury interwencyjne prowadzone przez Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie i Ośrodku Interwencji Kryzysowej (z możliwością interweniowania na zewnątrz placówek) oraz hostelu jako miejsca interwencyjnie przyjmującego osoby, których życie bądź zdrowie jest zagrożone.

5.3. Integracja

Integracja to ten element systemu wsparcia osób uwikłanych w doświadczanie przemocy w rodzinie, którego zastosowanie pozwala na redukcję szkód wywołanych przez uwikłanie w problem oraz pełny powrót do prawidłowego pełnienia ról społecznych. Z natury swojej instytucje/podmioty zaangażowane w proces reintegracyjny powinny reprezentować jak najszersze spektrum instytucji polityki społecznej, zaś sam proces integracji powinien opierać się o indywidualny plan pomocy realizowany z osobami uwikłanymi w przemoc. W tym kontekście systemowy element integracji powinien koncentrować się wokół działań terapeutycznych wykonywanych nie tylko z osobą bezpośrednio uwikłaną w przemoc, ale całym jej najbliższym otoczeniem, jak również dotyczyć powinien rozwiązywania problemów mieszkaniowych, zdrowotnych, edukacyjnych, zawodowych w zależności od charakteru występowania deficytów w poszczególnych sferach życia. Do działań integracyjnych podejmowanych przez miasto Gdynia zaliczyć należy:

- a. działania terapeutyczne dla osób dotkniętych przemocą, od września do grudnia 2011r. przeprowadzono spotkania w łącznym wymiarze 100 godzin, natomiast od września do grudnia 2012r. - zrealizowano 150 godzin terapii dla osób doznających przemocy,
- b. spotkania konsultacyjne i profilaktyczne, w łącznym wymiarze 200 godzin, ponieważ osobom, wobec których stosowana jest przemoc w rodzinie, potrzebna jest na wstępie konsultacja psychologiczna i oddziaływania profilaktyczne,
- c. spotkania z pedagogami szkolnymi, które miały na celu nawiązanie bliższej współpracy z policją w przypadkach dot. przemocy – udział wzięło ok. 40 osób pedagogów/psychologów szkolnych,
- d. oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie:
- e. grupa wsparcia do osób doświadczających przemocy, która jest realizowana w specjalistycznym ośrodku wsparcia

6. Rola gdyńskich instytucji/podmiotów działających na rzecz rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie w zakresie prewencji, interwencji oraz integracji.

Najważniejszą instytucją wspierającą osoby uwikłane w przemoc jest *Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni*. Jego zadaniem pozostaje koordynacja wszelkich działań w zakresie prewencji, interwencji oraz integracji a głównym narzędziem pracy pozostaje funkcjonowanie zespołu do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz grup

roboczych. Przedstawiciele MOPS świadczą poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne oraz prawne, jak również udzielają wsparcia finansowego i pracy socjalnej / asystentura rodzin. Rolą MOPS Gdynia jest również doprowadzanie do wzrostu świadomości i wiedzy społeczności lokalnej o problemie przemocy w rodzinie poprzez realizację kampanii społecznych, konferencji czy tematycznych seminariów. Zespół ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie funkcjonujący w strukturach MOPS odpowiedzialny jest również za prowadzenie procedur „Niebieskie Karty”, szkolenia, realizację badań oraz prowadzenie bieżących i cyklicznych analiz zjawiska przemocy.

W przypadku tzw. „gorącej przemocy” niebagatelne znaczenie posiadają działania podejmowane przez służby mundurowe, w szczególności Policję oraz Straż Miejską. **Policja** realizuje nie tylko działania prewencyjne (polegające na zapewnieniu mieszkańcom bezpieczeństwa) ale również odpowiedzialna jest za przeprowadzanie interwencji w miejscu zamieszkania, odbywanie wizyt dzielnicowych w miejscu zamieszkania i przeprowadzanie rozmów profilaktyczno-ostrzegawczych. Funkcjonariusze Policji przyjmują również zawiadomienia o przestępstwach, prowadzą postępowania przygotowawcze oraz wszczynają procedurę „Niebieskie Karty”. Policja ściśle współpracuje z MOPS Gdynia w ramach prowadzenia procedur „Niebieskie Karty” oraz w zakresie realizacji działań Niebieskiego Patrołu. Rolą **Straży Miejskiej** jest przeciwdziałanie patologiom społecznym poprzez zbieranie i przekazywanie informacji uprawnionym podmiotom, udzielanie pomocy i asystowanie podczas interwencji, monitoringu w środowiskach uwikłanych w przemoc, prowadzenie programów profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie przemocy rówieśniczej oraz poprzez udzielanie wsparcia logistycznego.

Bardzo ważnym zasobem w gdyńskim systemie wsparcia osób uwikłanych w przemoc są wszelkiego rodzaju ośrodki oraz zespoły specjalistów, których głównym zadaniem jest niesienie wsparcia ofiarom przemocy w procesie ich reintegracji. Mowa tutaj o **Ośrodku Profilaktyki i Terapii Uzależnień** (OPiTU) oraz instytucji wchodzących w skład Zespołu Placówek Specjalistycznych. OPiTU oprócz działań nakierowanych stricte na kwestie uzależnień odpowiedzialny jest za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w postaci udzielania bezpłatnych konsultacji i porad, w tym porad prawnych. W ramach funkcjonowania Zespołu Placówek Specjalistycznych można wskazać na funkcjonowanie **Ośrodka Interwencji Kryzysowej** (OIK) oraz **Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia** (SOW). Rolą wspomnianych instytucji pozostaje udzielanie pomocy dzieciom i rodzinom w realizacji podstawowych funkcji rodziny, poprzez działania o charakterze opiekuńczo-wychowawczym, diagnostycznym, terapeutycznym, edukacyjnym, a także przeciwdziałanie przemocy oraz wspieranie rodzin zagrożonych dysfunkcjami i będącymi w trudnej sytuacji – nierzadko kryzysowej. Działania Zespołu Placówek Specjalistycznych można sprowadzić do świadczenia konsultacji indywidualnych (kontakt indywidualny z osobami uwikłanymi w przemoc domową bądź będącymi w kryzysie o naturze psychicznej), wsparcie grupowe (grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej, grupy wsparcia o różnej tematyce realizowane w ramach możliwości i potrzeb), realizacji nieodpłatnych psychoterapii indywidualnych, par i rodzin realizowanych w gabinetach prywatnych (indywidualny proces rekrutacji odbywa się podczas obowiązkowych konsultacji), prowadzenie hostelu dla osób doświadczających przemocy (interwencyjne i nieodpłatne odizolowanie osób pokrzywdzonych od stosujących przemoc przez okres do 3 miesięcy), prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc oraz prowadzenie Niebieskiego Pokoju - miejsca bezpiecznego przesłuchiwanie krzywdzonych dzieci. OIK oraz SOW realizują ponadto szkolenia z zakresu przemocy w rodzinie oraz konsultacje ze specjalistami (prawnik, psychiatra, pracownik socjalny). W ramach zespołu placówek specjalistycznych funkcjonuje również **Ognisko Wychowawcze** (prowadzące zajęcia pozalekcyjne dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych), **Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego** (oddziaływania socjoterapeutyczne skierowane do dzieci i młodzieży uwikłanych w problemy społeczne), **Placówka Animacji Środowiskowej “STARTER”** (wspierająca osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz realizujące warsztaty „ruchu rozwijającego” prowadzonych metodą Weroniki Sherbourne) oraz **Punkt**

Rola w zakresie integracji osób uwikłanych w przemoc przypada również działającym na terenie Gdyni **Poradniom Psychologiczno-Pedagogicznym**, które współpracują w udzielaniu i organizowaniu przez przedszkola, szkoły, placówki oświatowe i inne instytucje pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzą edukację dotyczącą ochrony zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży, rodziców oraz nauczycieli, wspomagają wychowawczo i edukacyjnie rodziców, prowadzą terapię dzieci i młodzieży w zależności od rozpoznanych potrzeb (w tym dzieci i młodzieży z zaburzeniami rozwojowymi, z zachowaniami dysfunkcyjnymi, niepełnosprawnej, niedostosowanej społecznie lub zagrożonej niedostosowaniem społecznym, jak również rodzin takich dzieci i młodzieży). Poradnie psychologiczno-pedagogiczne podejmują działania z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, w tym udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka oraz ich rodzicom jak również są odpowiedzialne za wszczynanie procedur „Niebieskie Karty” w przypadku zdiagnozowania przypadków przemocy w rodzinie. Rolę integracyjną w zakresie wspierania osób uwikłanych w przemoc w rodzinie przypisać można również **Biuru Porad Obywatelskich**, którego rolą jest świadczenie pomocy w pisaniu pozwów, odpowiedzi na pisma urzędowe, świadczenia bezpłatnych porad prawnych, psychologicznych i pedagogicznych świadczonych w miejscu pobytu osób chorych / niepełnosprawnych oraz ich opiekunów.

Ważną rolę w rozwiązywaniu problemu przemocy w rodzinie pełnią **Prokuratura** oraz **Sąd**. Ta pierwsza odpowiedzialna jest za prowadzenie lub nadzorowanie postępowania przygotowawczego w sprawach karnych, sprawowanie funkcji oskarżyciela publicznego przed sądami, wytaczanie powództw w sprawach karnych i cywilnych oraz składanie wniosków i udział w postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych, gromadzenie dowodów zbieranych przez organa ścigania lub obywateli, przygotowywanie na ich podstawie aktów oskarżenia, kierowanie tych aktów do sądów i następnie reprezentowanie Państwa w sprawach sądowych, które te akty rozpatrują. Prokurator reaguje na doniesienia organów ścigania, jak i na sygnały od obywateli. Prokuratura nie posiada własnych organów ścigania, lecz ma obowiązek korzystania z usług powołanych do tego służb (Policji, Urzędów Skarbowych i Celnych, Policji Karno-Skarbowej oraz Służb Specjalnych). Gdyński sąd rodzinny zajmuje się sprawami z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego dotyczącymi regulacji stosunków prawnych w rodzinie zarówno niemajątkowych i majątkowych, jej istnienia i funkcjonowania, stosunków wewnątrz rodziny jak i z osobami trzecimi, demoralizacji i czynów karalnych nieletnich, leczenia osób uzależnionych od alkoholu oraz od środków odurzających i psychotropowych. Sąd karny zajmuje się rozpoznawaniem spraw z zakresu prawa karnego (w tym przestępstw z rozdziałów: XXIII „Przestępstwa przeciwko wolności”, XXV „Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności”, XXVI „Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece”, XXVII „Przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej”).

Nie bez znaczenia dla profesjonalnego wspierania ofiar oraz sprawców przemocy w zakresie prewencji oraz integracji jest funkcjonowanie **organizacji pozarządowych**, które prowadzą poradnictwo prawne, psychologiczne i pedagogiczne, świetlice socjoterapeutyczne, kluby młodzieżowe, usługi opiekuńcze czy różnego rodzaju oddziaływania dotyczące wspierania rozwoju społeczności lokalnych.

PLANY

7. Najważniejsze bariery w gdyńskim systemie wsparcia osób uwikłanych w przemoc

Prowadzone w Gdyni działania prewencyjne, interwencyjne oraz integracyjne wskazują, że na przestrzeni ostatnich 4 lat gdyński system wspierania osób uwikłanych w przemoc uległ z jednej strony głębokiej profesjonalizacji, z drugiej zaś specjalizacji stanowisk, działań, priorytetów. Jego mocną stroną jest niewątpliwie funkcjonująca w mieście Gdynia koalicja na

rzecz rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem reagowania na tzw. gorącą przemoc. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego podejmowane w Gdyni są przykładem reagowania z jednej strony na potrzebę interdyscyplinarnego wsparcia osób uwikłanych w przemoc, z drugiej zaś – na podstawie rzeczywistej diagnozy potrzeb - na oferowanie pomocy zindywidualizowanej, adekwatnej i skutecznej. Myśląc o dalszym rozwoju systemu wspierania osób doświadczających przemocy w rodzinie w ramach przygotowywania kolejnej edycji programu postanowiono odbyć cykl spotkań z profesjonalistami w zakresie wspierania osób uwikłanych w przemoc, którzy na co dzień działają w gdyńskiej koalicji „przeciwprzemocowej”. Głównym celem prowadzonych spotkań było zdiagnozowanie występujących barier w zakresie wspierania osób uwikłanych w przemoc w zakresie prewencji, interwencji oraz integracji. Poniżej spisano najważniejsze braki systemu wsparcia w opinii osób kluczowych, które stanowić będą w dalszej kolejności podstawę określania celów strategicznych i działań przewidzianych w kolejnej edycji programu.

7.1. Bariery w zakresie prewencji

- a. niewystarczające zaangażowanie wszystkich, niezbędnych interesariuszy (niepełna koalicja na poziomie polityki społecznej),
- b. zbyt duża liczba instytucji, w których nie są realizowane oddziaływania edukacyjno-profilaktyczne, mimo że są do tego zobligowane ustawą,
- c. niski poziom umiejętności wykorzystywania dostępnych narzędzi wsparcia przez niektórych profesjonalistów.

7.2. Bariery w zakresie interwencji

- a. nierównomierne wsparcie całej rodziny/środowiska w fazie interwencji wobec gorącej przemocy (zabezpieczenie potrzeb dzieci, czy innych osób zależnych np. seniorów),
- b. niespójność procedur reagowania kluczowych aktorów decydentów/osób podejmujących działania w fazie interwencji (prokuratorskich, policyjnych, pomocowych),

7.3. Bariery w zakresie integracji

- a. niewystarczająca ciągłość wsparcia środowisk w procesie integracji osób uwikłanych w przemoc – brak pełnej spójności pomiędzy politykami; społeczną, mieszkaniową, zatrudnieniową,
- b. niewystarczająca oferta długofalowego niwelowania negatywnych skutków psychologicznych osób uwikłanych w przemoc (np. uzależnienie od sprawcy, obawy przed zmianą życiową, strach przed usamodzielnieniem się),
- c. nierównomierne umiejętności komunikacji z osobami wspieranymi po stronie profesjonalistów zaangażowanych we wsparcie. Brak odpowiedniej spójności w komunikatach kierowanych do osób w procesie reintegracji ze strony podmiotów wspierających,
- d. niewystarczająca ilość interdyscyplinarnych i indywidualnych planów wsparcia dla rodzin, które były uwikłane w przemoc, po ustaniu procedury „Niebieskie Karty”

7.4. Bariery horyzontalne

W trakcie analizy najważniejszych barier gdyńskiego systemu rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie poza barierami odnoszącymi się do konkretnych filarów systemu (prewencji, interwencji, integracji) wyodrębniono również te, które mają charakter horyzontalny. Do tego typu barier zaliczyć należy:

- a. niepełny i nie w pełni usystematyzowany obraz zjawiska przemocy w gdyńskich rodzinach,
- b. niewystarczająca liczba narzędzi monitorujących zjawisko przemocy w rodzinie,
- c. luki w regulacjach prawnych,
- d. wysoki poziom akceptacji społecznej dla przejawów przemocy w życiu społecznym, w tym w procesie wychowania dziecka,
- e. niewystarczająca specjalizacja funkcji przeciwdziałania przemocy w instytucjach i podmiotach zaangażowanych w problematykę.

8. Cele strategiczne, szczegółowe, kierunki działań na lata 2014-2017

W procesie przygotowywania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz jego konsultacji ze specjalistami ustalono, że najważniejszą i najbardziej pilną kwestią do rozwiązania pozostaje poprawa gdyńskiego systemu wsparcia osób uwikłanych w przemoc w zakresie integracji. Cele strategiczne, szczegółowe oraz kierunki działań ze względu na długi okres trwania programu zostaną ustalone w dwóch głównych okresach: pierwszy realizowany w latach 2014-2017 oraz drugi przewidziany na okres 2018-2020. Dalsza część programu dotyczy jedynie pierwszego z zaplanowanych okresów z zastrzeżeniem, że zawartość programu na lata 2018-2020 ustalona zostanie w oparciu o ewaluację Programu dokonaną w roku 2017. Mając na uwadze fakt, iż w ostatnich latach interwencja w zakresie wspierania osób uwikłanych w przemoc oraz podejmowane działania o charakterze prewencyjnym kształtowały się na wysokim poziomie w pierwszym okresie realizacji Programu wybrano cztery najważniejsze bariery, które wymagają pilnego rozwiązania zaś do nich dopasowano cel strategiczny, cele szczegółowe oraz najważniejsze kierunki działań. Poniższa tabela zawiera najważniejsze kwestie przewidziane do realizacji na najbliższe lata do końca 2017 roku.

Tabela nr 11. Cele strategiczne, szczegółowe, kierunki działań, zakładane rezultaty wybrane do realizacji w latach 2014-2017 w ramach realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

ZIDENTYFIKOWANA BARIERA	CEL STRATEGICZNY	CEL SZCZEGÓŁOWY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZAKŁADANE EFEKTY
niewystarczająca ciągłość wsparcia środowisk w procesie integracji osób uwikłanych w przemoc – brak pełnej spójności pomiędzy politykami; społeczną, mieszkaniową, zatrudnieniową	Poprawa ciągłości wsparcia środowisk. Podniesienie spójności polityk miejskich (mieszkalnictwo, rynek pracy)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zharmonizowanie istniejących zasobów instytucjonalnego wsparcia osób/środowisk uwikłanych w przemoc 2. Uzupełnienie oferty wsparcia o brakujące elementy 3. Uzupełnienie istniejącej koalicji o nowe podmioty w zakresie wspierania osób uwikłanych w przemoc 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Stworzenie mapy zasobów i potrzeb instytucjonalnego wsparcia osób/środowisk uwikłanych w przemoc. 1.2. Upowszechnienie mapy zasobów i potrzeb instytucjonalnego wsparcia osób/środowisk uwikłanych w przemoc 2.1. Opracowanie innowacyjnych form pomocy instytucjonalnych dla osób/środowisk uwikłanych w przemoc 2.2. Testowanie innowacyjnych form pomocy instytucjonalnych dla osób/środowisk uwikłanych w przemoc 2.3. Wdrożenie nowych form do systemu wsparcia osób uwikłanych w przemoc 3.1. Diagnoza najważniejszych braków w zakresie składu istniejącej koalicji działającej na rzecz osób uwikłanych w przemoc 3.2. Zawarcie formalnych porozumień z nowymi partnerami w koalicji realizujących zadania w zakresie wspierania integracyjnych form wsparcia dla osób/środowisk uwikłanych w przemoc 3.3. Doprowadzenie do sprawnego funkcjonowania poszerzonej koalicji – płynnego przepływu informacji, wymiany 	<ul style="list-style-type: none"> • Wdrożony mechanizm diagnostyki zasobów i barier w instytucjonalnym wsparciu osób/rodzin uwikłanych w przemoc w rodzinie • Zasoby w systemie wsparcia osób uwikłanych w przemoc są lepiej wykorzystywane. • Paleta usług wsparcia gminy w obszarze przeciwdziałania przemocy jest kompletna. • Funkcjonuje mechanizm inkubacji innowacyjnych rozwiązań i usług w obszarze przeciwdziałania przemocy. • Koalicja podmiotów ważnych dla kwestii przeciwdziałania przemocy jest kompletna i w swym działaniu realizuje zasadę otwartości na nowe podmioty, inicjatywy i zjawiska. • Większe zabezpieczenie instytucjonalne w zakresie wspierania osób/rodzin uwikłanych w przemoc, • Poprawa funkcjonowania zabezpieczenia instytucjonalnego w zakresie wspierania osób/rodzin uwikłanych w przemoc, • Zniwelowanie braków instytucjonalnych w systemie wsparcia osób/rodzin uwikłanych w przemoc • Funkcjonowanie pełnej koalicji działającej na rzecz osób/rodzin uwikłanych w przemoc

			doświadczeń i maksymalizacji skuteczności udzielanego wsparcia.	
niewystarczająca oferta długofalowego niwelowania negatywnych skutków psychicznych osób uwikłanych w przemoc usamodzielnieni (em się),	Stworzenie systematycznej i długofalowej oferty niwelowania negatywnych skutków psychicznych osób uwikłanych w przemoc (np. uzależnienie od sprawcy, obawy przed zmianą)	4. Opracowanie i wdrożenie narzędzi systematyzujących długofalowe działania niwelujące negatywne skutki psychiczne w Gdyni	<p>4.1. Opracowanie i wdrożenie gdyńskiego programu psychologicznego wsparcia dla osób/rodzin uwikłanych w przemoc i jego wdrożenie</p> <p>4.2. Opracowanie algorytmu postępowania z osobami uwikłanymi w przemoc w procesie integracji po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”</p> <p>4.3. Opracowanie skali ryzyka ponownego wystąpienia przemocy w rodzinie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Większy dostęp do informacji o usługach psychologicznych wśród osób uwikłanych w przemoc • Ujednolicone formy usług psychologicznego wsparcia osób/rodzin uwikłanych w przemoc • Oferta kompletnego oddziaływania psychologicznego • Większa integracja środowiska psychologów świadczących wsparcie dla osób uwikłanych w przemoc (wymiana doświadczeń, wiedzy) • Większa transparentność wsparcia psychologicznego wśród innych specjalistów • Większa wiedza na temat zawartości usługi psychologicznej wśród innych specjalistów • Większa wiedza o dostępnych usługach wsparcia psychologicznego wśród osób uwikłanych w przemoc • Większa efektywność wsparcia psychologicznego osób uwikłanych w przemoc • Możliwość systematycznej oceny efektywności i skuteczności wsparcia psychologicznego oferowanego osobom uwikłanym w przemoc • Większa trwałość systematycznej oferty wsparcia psychologicznego w czasie • Lepsze rozpoznawanie własnej roli i funkcji specjalistów przez instytucje i specjalistów zaangażowanych w problematykę wspierania osób uwikłanych w przemoc po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty” • Brak sytuacji powielania działań pomocowych przez różnych specjalistów w procesie integracji • Mniejsza liczba luk kompetencyjnych i wsparcia w procesie integracji osób uwikłanych w przemoc • Stałe systematyczne monitorowanie sytuacji w środowiskach, w których wystąpiła przemoc • Szybkie interweniowanie w sytuacji ponownej przemocy • Identyfikacja instytucji i osób z przydzielonymi zadaniami pomocowymi oraz rolą • Wyższy stopień usystematyzowania i lepsze planowanie działań w stosunku do osób/rodzin, w których ryzyko ponownego pojawienia się przemocy jest wysokie • Poprawa ekonomiki nakładów pracy ponoszonych ze strony profesjonalistów w odniesieniu do osób/rodzin uwikłanych w przemoc • Lepsza interpretacja zjawiska i cechy populacji osób

			<p>4.4. Opracowanie wzoru zintegrowanego planu pracy z rodziną uwikłaną w przemoc w zakresie interwencji i integracji</p> <p>4.5. Opracowanie podręcznika dla specjalistów poświęconego wspieraniu osób uwikłanych w przemoc w zakresie integracji</p>	<p>uwikłanych w przemoc</p> <ul style="list-style-type: none"> Wyższa specjalizacja działań profesjonalistów (głównie pracowników socjalnych, kuratorów, pedagogów) zaangażowanych w problematykę przemocy w rodzinie Spójne i harmonijne działanie wielu podmiotów na rzecz osób/rodzin doświadczających przemocy w rodzinie Ciągle, kompletne wsparcie i oddziaływanie wobec osób/rodzin uwikłanych w przemoc Łatwiejsza ocena postępu pracy w procesie interwencji oraz integracji osoby/rodzin uwikłanych w przemoc Aktualna wiedza z obszaru przemocy w rodzinie zgromadzona w jednym miejscu, Większa dostępność profesjonalistów do wiedzy z zakresu problemu przemocy w rodzinie Zdefiniowany punkt odniesienia w ustaleniu poziomu dalszego rozwoju gdyńskiego systemu wsparcia
posiadanie niepełnego i nieusystematyzowanego obrazu zjawiska przemocy w gdyńskich rodzinach	Uzyskanie uspołnionego i usystematyzowanego obrazu przemocy w gdyńskich rodzinach.	<p>1. Zwiększenie zakresu wiedzy o zjawisku przemocy w gdyńskich rodzinach</p> <p>2. Uzyskanie szczegółowych informacji o specyfice zjawisk związanych z problemem przemocy w rodzinie</p> <p>3. Opracowanie i wdrożenie narzędzi /metod badawczych służących pogłębianiu wiedzy o specyfice przemocy w gdyńskich rodzinach</p>	<p>5.1. Opracowanie lokalnych diagnoz w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie odnoszących się do całości populacji w Gdyni</p> <p>5.2. Upowszechnienie nowej wiedzy pozyskanej z diagnoz lokalnych w postaci publikacji, seminariów, konferencji</p> <p>6.1. Stworzenie katalogu specyficznych cech związanych z przemocą w rodzinie w Gdyni</p> <p>6.2. Upowszechnienie nowej wiedzy pozyskanej z diagnoz lokalnych w postaci publikacji, seminariów, konferencji</p> <p>7.1. Współpraca ze środowiskiem naukowców i praktyków w celu opracowania dedykowanych narzędzi badawczych diagnozujących problem przemocy w rodzinie</p> <p>7.2. Wdrożenie innowacyjnych narzędzi/metod badawczych służących pogłębianiu wiedzy</p>	<ul style="list-style-type: none"> Większa wiedza o problemie przemocy w (szczególności przemocy rówieśniczej, szkolnej oraz wśród osób starszych) wśród specjalistów oraz członków społeczności lokalnej, Gmina Gdynia dysponuje profesjonalną diagnozą zjawiska przemocy w rodzinie w lokalnych społecznościach z uwzględnieniem jej cech charakterystycznych. Zjawisko przemocy obserwowane jest na przestrzeni ustalonego czasu i istnieje możliwość badania dynamiki tego zjawiska. Środowiska naukowe w sposób stały współtworzą procesy badawcze i diagnostyczne w gminie w obszarze zjawiska przemocy w rodzinie W sposób regularny i uspołniony powstają rekomendacje badawcze odnoszące się do poprawy sytuacji w obszarze zjawiska przemocy w rodzinie. Wszyscy interesariusze mają dostęp do rzetelnej i aktualnej wiedzy o zjawisku przemocy w rodzinie.

4. Monitoring i ewaluacja Programu.

Monitorowanie Programu przybierać będzie następujące formy:

- a. bieżące monitorowanie Niebieskich Kart: postuluje się dalsze monitorowanie Niebieskich Kart i wpisywanie ich do już istniejącej bazy danych. Planuje się raz na rok opracowywać szczegółowy raport w tym zakresie z uwzględnieniem trendów zjawiska przemocy w rodzinie
- b. coroczne sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej: wyniki prowadzonych działań w zakresie realizacji Programu sprawozdawane będą raz na rok i przedstawiane w sprawozdaniu pt. Pomoc Społeczna w Gdyni i prezentowane na stronie internetowej www.mopsgdynia.pl
- c. planuje się opracowanie kompletu narzędzi monitorujących sam Program oraz samo zjawisko przemocy w rodzinie. W latach 2015 - 2017 planuje się sporządzenie szczegółowego raportu z prowadzonego monitoringu oraz realizację przynajmniej jednego badania naukowego w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie.

Za monitoring odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni. Zadania w zakresie monitorowania Programu mogą być zlecane podmiotom zewnętrznym zgodnie z prawem zamówień publicznych.

Ewaluacja Programu odbędzie się w roku 2017 zaś jej wyniki posłużą do stworzenia nowelizacji Programu na lata 2018-2020.

5. Finansowanie programu.

Konieczne jest by środki na finansowanie opisanych działań znajdowały się zarówno w budżecie MOPS Gdynia, jak i pozostałych instytucji i organizacji realizujących zadania wskazane w Programie. Zakłada się iż środki na realizację zadań pochodzić będą zarówno z budżetu Gdyni, jak i z budżetu Państwa. Ponadto przewidywane jest ubieganie się o środki UE czy instrumentów EOG zarówno przez instytucje samorządowe, jak i innych partnerów publicznych i niepublicznych. W dalszych fazach realizacji programu istnieje też potencjalna możliwość pozyskiwania koalicjantów sektora prywatnego, którzy wspierać będą określone elementy Programu.